

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

9 päivänä marraskuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Direktiivi 2008/48/EY — Kuluttajansuoja — Kulutusluotto — 1 artikla, 3 artiklan m alakohta, 10 artiklan 1 ja 2 kohta, 22 artiklan 1 kohta ja 23 artikla — Ilmaisun ”kirjallisina tai muulla pysyvällä tavalla” tulkinta — Sopimus, jossa viitataan toiseen asiakirjaan — Kansallisessa oikeudessa tarkoitettua ”kirjallista muotoa” koskeva edellytys — Vaadittujen tietojen ilmoittaminen viittaamalla objektiivisiin muuttujiin — Määräaikaisessa luottosopimuksessa ilmoitettava tiedot — Pakollisten tietojen antamatta jättämisen seuraukset — Oikeasuhteisuus

Asiassa C-42/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Okresný súd Dunajská Streda (Dunajská Stredan alioikeus, Slovakia) on esittänyt 19.12.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 2.2.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Home Credit Slovakia a.s.

vastaaan

Klára Bíróová,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (esittelevä tuomari) ja D. Šváby,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 24.2.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Slovakian hallitus, asiamiehenään B. Ricziová,
- Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Kemper,
- Euroopan komissio, asiamiehinään G. Goddin ja A. Tokár,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.6.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: slovakki.

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (EUVL 2008, L 133, s. 66 ja oikaisu EUVL 2009, L 207, s. 14; EUVL 2010, L 199, s. 40; EUVL 2011, L 234, s. 46 ja EUVL 2015, L 36, s. 15) 1 artiklan, 3 artiklan m alakohdan, 10 artiklan 1 ja 2 kohdan, 22 artiklan 1 kohdan ja 23 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Home Credit Slovakia a.s. ja Klára Bíróová ja joka koskee vaatimusta kyseisen yhtiön Bíróoválle myöntämästä luotosta, jonka takaisinmaksun Bíróová on laiminlyönyt, maksamatta olevien määrien maksamisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2008/48 johdanto-osan 7, 9, 10, 19, 30, 31 ja 47 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”(7) Kulutusluottoja koskevien toimivien sisämarkkinoiden syntymisen helpottamiseksi on tarpeen säätää yhdenmukaistetut yhteisön puitteet useilla keskeisillä aloilla. – –
– –
(9) Täydellinen yhdenmukaistaminen on tarpeen, jotta varmistetaan, että yhteisön kaikki kuluttajat voivat käyttää hyväkseen etujensa korkeatasoista ja yhtäläistä suojaa ja jotta voidaan luoda aidot sisämarkkinat. Jäsenvaltioille ei tämän vuoksi olisi annettava mahdollisuutta pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallisia säännöksiä tässä direktiivissä vahvistettujen säännösten lisäksi. Tällaista rajoitusta olisi kuitenkin sovellettava ainoastaan silloin, kun kyse on tässä direktiivissä yhdenmukaistetuista säännöksistä. Jos tällaisia yhdenmukaistettuja säännöksiä ei ole, jäsenvaltioiden olisi vapaasti voitava pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallista lainsäädäntöä. – –
(10) Yhdenmukaistamisen soveltamisala määräytyy tähän direktiiviin sisältyvien määritelmien perusteella. Jäsenvaltioiden velvollisuuden panna tämän direktiivin säännökset täytäntöön olisi näin ollen rajoitettava näiden määritelmien mukaisesti määräytyvään soveltamisalaan. – –
– –
(19) Jotta kuluttaja voi tehdä päätöksensä täysin tietoisena kaikista tosiseikoista, hänen olisi saatava ennen luottosopimuksen tekemistä riittävät tiedot luottoehdoista ja luoton kustannuksista sekä velvollisuuksistaan; kuluttaja voi ottaa nämä tiedot mukaansa harkittaviksi. – –
– –
(30) Tällä direktiivillä ei säännellä sopimusoikeudellisia kysymyksiä, jotka liittyvät luottosopimusten pätevyteen. Tämän vuoksi jäsenvaltiot voivat tällä alalla pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallisia säännöksiä, jos ne ovat yhteisön oikeuden mukaisia. Jäsenvaltiot voivat säännellä luottosopimuksen tekemistä koskevaan tarjoukseen sovellettavia oikeudellisia säännöksiä, erityisesti niitä, joissa säädetään tarjouksen antamisajankohdasta ja siitä, minkä ajan tarjous on luotonantajaa sitova. Jos tällainen tarjous tehdään samanaikaisesti kun annetaan tässä

direktiivissä säädetyt ennen sopimuksen tekoa annettavat tiedot, se – kuten kaikki lisätiedot, jotka luotonantaja haluaa antaa kuluttajalle – olisi annettava erillisessä asiakirjassa, joka voidaan liittää 'Vakiomuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot' -lomakkeeseen.

(31) Jotta kuluttaja voi tietää luottosopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa, sopimuksessa olisi oltava selkeästi ja tiiviisti kaikki tarvittavat tiedot.

--

(47) Jäsenvaltioiden olisi annettava säännökset tämän direktiivin perusteella annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja varmistettava niiden täytäntöönpano. Vaikka seuraamusten valinta on jäsenvaltioiden harkinnassa, olisi säädettyjen seuraamusten oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.”

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Kohde”, säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjen näkökohtien yhdenmukaistaminen.”

5 Direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

--

m) 'pysyvällä välineellä' välinettä, jonka avulla kuluttaja voi tallentaa hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja siten, että tiedot ovat helposti saatavissa myöhempää käyttöä varten tietojen käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen ajan, ja joka mahdollistaa tallennettujen tietojen tulostamisen [oikeammin: toisintamisen] muuttumattomina;

--”

6 Saman direktiivin 10 artiklassa, jonka otsikko on ”Luottosopimuksissa mainittavat tiedot”, säädetään seuraavaa:

”1. Luottosopimukset on laadittava kirjallisina tai muulla pysyvällä tavalla [oikeammin: paperille tai muulle pysyvälle välineelle].

Kaikkien sopimuspuolten on saatava yksi kappale luottosopimuksesta. Tämä artikla ei vaikuta sellaisiin kansallisiin sääntöihin, jotka koskevat luottosopimusten tekemisen pätevyyttä ja jotka ovat yhteisön oikeuden mukaisia.

2. Luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti:

- a) luottotyyppi;
- b) osapuolten henkilöllisyys ja käyntiosoite sekä tapauksen mukaan sopimuksen tekoon osallistuneen luotonvälittäjän henkilöllisyys ja käyntiosoite;
- c) luottosopimuksen kesto;
- d) luoton kokonaismäärä ja sen nostoa koskevat ehdot;

- e) tavara tai palvelu ja sen käteishinta, kun kyse on tietyn tavaran tai palvelun maksun lykkäyksenä myönnettävästä luotosta tai liittämisestä luottosopimuksesta;
- f) lainakorko, koron soveltamista koskevat ehdot sekä, mikäli ne ovat käytettävissä, alkuperäiseen lainakorkoon sovellettava indeksi tai viitekorko sekä lainakoron muuttumiseen liittyvät kaudet, ehdot ja menettelyt ja, jos eri tilanteissa sovelletaan erilaisia lainakorkoja, edellä mainitut tiedot kaikista sovellettavista koroista;
- g) todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä laskettuina luottosopimuksen tekohetkellä; kaikki mainitun koron laskemiseen käytetyt oletukset on mainittava;
- h) kuluttajan suoritettaviksi tulevien maksujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit sekä tarvittaessa järjestys, jonka mukaisesti maksut osoitetaan eri saatavien lyhentämiseksi silloin, kun saatavista peritään erisuuruisia lainakorkoja;
- i) kun kyseessä on sellaisen luottosopimuksen pääoman lyhennys, jossa luottoaika on kiinteä, kuluttajan oikeudesta saada milloin tahansa luottosopimuksen koko kestoaikana pyynnöstään ja maksutta lyhennystaulukon muodossa esitettävä tiliote.

Lyhennystaulukossa on ilmoitettava suoritettavat maksut sekä maksukaudet ja -ehdot; taulukossa on oltava kunkin maksuerän erittely, josta käy ilmi pääoman lyhennys, lainakoron perusteella laskettu korko ja mahdolliset lisäkustannukset; jos korko ei ole kiinteä tai jos lisäkustannuksia voidaan luottosopimuksen mukaan muuttaa, lyhennystaulukossa on ilmoitettava selvästi ja tiiviisti se, että taulukon tiedot ovat voimassa vain siihen asti, kun lainakorkoa tai lisäkustannuksia muutetaan luottosopimuksen mukaisesti;

- j) jos maksuja ja korkoja on suoritettava ilman pääoman lyhennystä, luettelo koron ja siihen mahdollisesti liittyvien toistuvien ja kertaluonteisten maksujen maksukausista ja -ehdoista;
- k) mahdolliset tilinhoitomaksut yhdestä tai useammasta tilistä, joille kirjataan sekä maksu- että luotonnostotapahtumat, paitsi jos tilin avaaminen on vapaaehtoista, sellaisen maksuvälineen käyttömaksut, jota käytetään sekä maksujen suorittamiseen että luoton nostamiseen, ja kaikki luottosopimuksesta aiheutuvat muut maksut sekä ehdot, joiden mukaisesti näitä maksuja voidaan muuttaa;
- l) luottosopimuksen tekohetkellä sovellettava viivästyskorko ja sen mukauttamista koskevat järjestelyt sekä mahdolliset sopimusehtojen noudattamatta jättämisestä aiheutuvat maksut;
- m) varoitus maksulainlyönnin seuraamuksista;
- n) soveltuviissa tapauksissa velvoite maksaa notaarimaksut;
- o) mahdollisesti vaadittavat vakuudet ja vakuutukset;
- p) peruuttamisoikeus tai ettei sitä ole, tämän oikeuden käyttämisen määräaika ja muut ehdot sen käyttämiselle, mukaan lukien tiedot kuluttajan velvollisuudesta maksaa nostettu pääoma ja korko 14 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti sekä maksettavan koron määrä päivää kohden;
- q) tiedot 15 artiklan soveltamisesta johtuvista oikeuksista sekä ehdot näiden oikeuksien käyttämiselle;
- r) oikeus ennenaikaiseen takaisinmaksuun, ennen aikaista takaisinmaksua koskeva menettely sekä tiedot luotonantajan mahdollisesta oikeudesta saada tästä korvausta sekä tavasta, jolla korvaus määritetään;

- s) luottosopimuksen peruuttamisoikeuden käyttämiseen sovellettavat ehdot;
- t) onko kuluttajalla käytettävissä tuomioistuimen ulkopuolisia valitus- ja oikeussuojamenettelyjä, ja jos on, miten kuluttaja voi käyttää niitä;
- u) mahdolliset muut sopimusehdot;
- v) tarvittaessa toimivaltaisen valvontaviranomaisen nimi ja osoite.

3. Tapauksissa, joissa 2 kohdan i alakohtaa sovelletaan, luotonantajan on asetettava kuluttajan saataville maksutta ja milloin tahansa luottosopimuksen koko kestoajana lyhennystaulukon muodossa esitettävä tiliote.

4. Jos kyse on luottosopimuksesta, jonka mukaan kuluttajan suorittamat maksut eivät johda välittömään luoton kokonaismäärän vastaavaan lyhenemiseen vaan ne käytetään pääoman kartuttamiseen luottosopimuksessa tai lisäsopimuksessa vahvistettuina ajanjaksoina ja siinä määrätyn ehdoin, 2 kohdassa edellytetyissä tiedoissa on ilmaistava selkeästi ja tiiviisti, että tällaisessa luottosopimuksessa ei taata luottosopimuksen mukaisesti nostetun luoton kokonaismäärän takaisinmaksua, paitsi jos tällainen takuu annetaan.

--”

- 7 Direktiivin 2008/48 14 artiklan, jonka otsikko on ”Peruuttamisoikeus”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kuluttajalla on neljätoista kalenteripäivää aikaa peruuttaa luottosopimus esittämättä perusteluja.

Peruuttamisen määräaika alkaa:

- a) joko päivästä, jona luottosopimus tehdään; tai
 - b) päivästä, jona kuluttaja saa sopimusehdot ja tiedot 10 artiklan mukaisesti, jos tämä päivä on tämän alakohdan a alakohdassa tarkoitettua päivää myöhäisempi.”
- 8 Kyseisen direktiivin 22 artiklassa, jonka otsikko on ”Yhdenmukaistaminen ja direktiivin säännösten pakottavuus”, säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä olevien yhdenmukaistettujen säännösten osalta jäsenvaltiot eivät voi kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, jotka poikkeavat tässä direktiivissä annetuista.

--

3. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava siitä, että niiden tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi antamia säännöksiä ei voida kiertää siten, että sopimukselle annetaan erityinen muoto, erityisesti yhdistämällä tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia luoton nostoja tai luottosopimuksia luottosopimukseen, joiden luonne tai tarkoitus tekisi mahdolliseksi välttää tämän direktiivin soveltaminen.

--”

- 9 Mainitun direktiivin 23 artiklassa, jonka otsikko on ”Seuraamukset”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on annettava säännökset tämän direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ne pannaan täytäntöön. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.”

- 10 Direktiivin liitteeseen II, jonka otsikko on ”Vakiomuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot”, sisältyy 2 kohta, jonka otsikko on ”Kuvaus luottotuotteen pääominaisuuksista”, ja siihen alakohhta ”Maksuerät ja tarvittaessa se järjestys, jossa maksut kohdistetaan eri saatavien lyhentämiseen”. Kyseisessä alakohdassa on seuraava kuvaus:

”Maksettavananne on seuraavaa:

[Kuluttajan suoritettaviksi tulevien maksujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit]

Korko ja/tai maksut on maksettava seuraavasti: – –”

Slovakian oikeus

- 11 Kulutusluotoista ja muista kuluttajille myönnettävistä luotoista ja lainoista sekä joidenkin lakien muuttamisesta annetulla lailla nro 129/2010 (zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiana (jäljempänä laki nro 129/2010), saatetaan direktiivi 2008/48 osaksi Slovakian oikeutta.

- 12 Kyseisen lain 9 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kulutusluottosopimus on tehtävä kirjallisesti. Jokaiselle sopimuspuolelle on annettava siitä vähintään yksi kappale paperilla tai muulla pysyvällä välineellä, joka on kuluttajan käytettävissä.

2. Kulutusluottosopimuksessa on mainittava siviililaissa – – säädettyjen yleistietojen lisäksi:

– –

k) lyhennyserien, korkojen ja muiden kulujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit sekä tarvittaessa järjestys, jonka mukaisesti maksut osoitetaan eri saatavien lyhentämiseksi silloin, kun saatavista peritään erisuuruisia lainakorkoja,

l) kun kyseessä on sellaisen luottosopimuksen pääoman lyhennys, jossa luottoaika on kiinteä, kuluttajan oikeus saada milloin tahansa luottosopimuksen koko kestoaikana pyynnöstään ja maksutta 5 momentissa tarkoitettu lyhennystaulukon muodossa esitettävä tiliote.

– –”

- 13 Mainitun lain 11 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kulutusluoton katsotaan myönnetyn korkoita ja kuluitta, jos

a) kulutusluottosopimusta ei ole tehty 9 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla kirjallisessa muodossa eikä siihen sisälly 9 §:n 2 momentin a–k, r ja y kohdassa sekä 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja,

b) kulutusluottosopimuksessa mainitaan virheellinen todellinen vuosikorko kuluttajan vahingoksi.”

14 Siviililain (Občiansky zákonník) 40 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Oikeustoimi on pätemätön, jos sitä ei ole toteutettu laissa säädettyssä tai osapuolten sopimassa muodossa.

--

3. Kirjallisessa muodossa oleva oikeustoimi on pätevä, jos laatija on sen allekirjoittanut. Jos oikeustoimen tekijöitä on useita, heidän allekirjoitustensa ei tarvitse välttämättä olla samassa asiakirjassa, ellei laissa toisin säädetä. Allekirjoitus voidaan korvata mekaanisella jäljennöksellä, jos se on vakiintuneen käytännön mukaista.

4. Kirjallista muotoa koskeva vaatimus täyttyy, jos oikeustoimi tehdään sähköitse, telexillä tai sähköisillä välineillä, jotka mahdollistavat toimen sisällön konkretisoimisen ja sen laatijan tunnistamisen. Kirjallista muotoa koskeva vaatimus täyttyy aina, jos sähköisillä välineillä laadittu oikeustoimi allekirjoitetaan varmennetulla sähköisellä allekirjoituksella.

--”

15 Siviililain 46 §:n 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sopimuksen laatiminen kirjallisesti edellyttää ainoastaan kirjallista tarjousta ja kirjallista hyväksymistä. --”

16 Kauppalain (Obchodný zákonník) 273 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Osa sopimuksen sisällöstä on mahdollista vahvistaa myös viittaamalla toimialajärjestöjen tai etujärjestöjen yleisiin sopimusehtoihin tai viittaamalla muihin kaupallisiin ehtoihin, jotka ovat sopimuspuolten tiedossa tai tarjouksen liitteenä.

--

3. Sopimuksen tekemiseksi on mahdollista käyttää liike-elämässä tavanomaisia vakiosopimuksia.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

17 Home Credit Slovakia luotonantajana teki 29.6.2011 luottosopimuksen luotonottaja Klára Bíróvová kanssa vakiolomakkeella, joka sisälsi kohtia, jotka täytettiin luoton myöntämispäivänä.

18 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kyseisiin kohtiin täydennettiin muun muassa luotonottajan henkilötietoja sekä tietoja hänen työsuhteestaan ja palkastaan. Niissä täsmennettiin lisäksi luottoa ja varojen käyttöön antamista koskevat tiedot, muun muassa luoton kokonaismäärä ja kuluttajan maksettavaksi kuuluva kokonaismäärä, kuukausierien suuruus ja lukumäärä, luoton takaisinmaksuerien maksuajat, todellinen korko sekä koko luoton takaisinmaksuaika, joka oli 36 kuukautta sen myöntämisaikakohdasta. Todelliseksi vuosikoroksi arvioitiin 35–37,5 prosenttia siten, että sen määrä yksilöitäisiin luoton myöntämisen jälkeen.

19 Luoton kokonaismäärä oli 700 euroa, ja luotonottajan maksettavaksi kuuluvaksi yhteismääräksi vahvistettiin sopimuksessa 1 087,56 euroa.

- 20 Lisäksi sopimuksessa määrättiin, että asiakirja nimeltä ”Home Credit Slovakia a.s. -yhtiön luottosopimusehdot – käteisluotto” (jäljempänä yleiset sopimusehdot) oli osa sopimusta.
- 21 Näin laaditun luottosopimuksen olivat allekirjoittaneet Home Credit Slovakia ja Bíróová. Lisäksi sopimuksessa mainittiin Bíróován vahvistavan allekirjoituksellaan, että hän oli vastaanottanut yleiset sopimusehdot ja tutustunut niihin ja että hän pitää niitä selkeinä ja riittävän täsmällisinä ja tahtoo tulla mainittujen yleisten sopimusehtojen sitomaksi.
- 22 Luottosopimuksen osapuolet eivät allekirjoittaneet yleisiä sopimusehtoja.
- 23 Yleisten sopimusehtojen mukaan luotonottaja saattoi pyytää luotonantajalta milloin tahansa luottosopimuksen koko kestoaikana maksutta lyhennystaulukon muodossa esitettävää tiliotetta, jossa ilmoitetaan maksettavat erät sekä kyseisten maksujen määräajat ja maksuehdot, mukaan lukien kunkin maksuerän jakautuminen pääoman lyhennykseen sekä korkojen ja mahdollisten lisäkulujen maksuun.
- 24 Yleisissä sopimusehdoissa ei kuitenkaan täsmennetty, missä suhteessa kukin luotonottajan luoton takaisinmaksamiseksi suorittamista kuukausieristä käytetään yhtäältä korkojen ja kulujen maksuun sekä toisaalta pääoman lyhentämiseen.
- 25 Bíróová lopetti myönnetyn luoton takaisinmaksun kahden kuukausierän maksamisen jälkeen. Tämän seurauksena Home Credit Slovakia vaati luoton kokonaismäärän ennenaikaista maksamista ja kehotti Bíróováa maksamaan pääoman sekä luottosopimuksen mukaiset viivästyskorot ja -seuraamukset.
- 26 Koska Home Credit Slovakia ei saanut vaatimaansa maksua, se nosti ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen saatavansa perimiseksi. Tässä yhteydessä on mainittava, että tuomioistuin on epävarma luottosopimuksen pätevydestä sen vuoksi, etteivät osapuolet ole allekirjoittaneet yleisiä sopimusehtoja, ja katsoo oikeusriidassa annettavan ratkaisun riippuvan direktiivin 2008/48 tulkinnasta.
- 27 Tässä tilanteessa Okresný súd Dunajská Streda (Dunajská Stredan alioikeus, Slovakia) on päättänyt lykätä asian ratkaisemista ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko [direktiivin 2008/48] 10 artiklan 1 kohdan käsitteitä ’kirjallisina’ ja ’muulla pysyvällä tavalla’ [luettuna yhdessä 3 artiklan m alakohdan kanssa] tulkittava siten, että ne käsittävät – sopimuspuolten allekirjoittaman asiakirjan (fyysinen kappale, ’hard copy’), johon pyritään sisällyttämään direktiivin 10 artiklan 2 kohdan a–v alakohdassa edellytetyt seikat (tiedot), sanamuodon lisäksi myös – minkä tahansa muun asiakirjan, johon kyseisessä sanamuodossa viitataan ja joka muodostaa kansallisen oikeuden perusteella erottamattoman osan sopimuksesta (esimerkiksi asiakirja, joka sisältää luotonantajan laatimat ’yleiset sopimusehdot’, ’luottoehdot’, ’luettelon kuluista’ tai ’maksueräsuunnitelman’), vaikka kyseinen asiakirja ei sellaisenaan täytä kansallisessa lainsäädännössä asetettua ’kirjallista muotoa’ koskevaa vaatimusta (esim. siksi, että sopimuspuolet eivät ole allekirjoittaneet sitä)?
- 2) Ensimmäiseen kysymykseen annetun vastauksen perusteella:
- Onko [direktiivin 2008/48] 10 artiklan 1 ja 2 kohtaa, luettuna yhdessä direktiivin 1 artiklan kanssa, kun sen mukaan direktiivin tarkoituksena on kyseisen alan täydellinen yhdenmukaistaminen, tulkittava siten, että kansallinen lainsäädäntö tai käytäntö on sen vastainen, jos
- siinä vaaditaan, että kaikki 10 artiklan 2 kohdan a–v alakohdassa säädetyt sopimuksen osatekijät sisältyvät yhteen asiakirjaan, joka täyttää asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännössä asetetun ’kirjallista muotoa’ (tai lähtökohtaisesti sopimuspuolten allekirjoittamaa asiakirjaa) koskevan vaatimuksen, ja

- siinä ei tunnusteta kulutusluottosopimuksella olevan täysiä oikeusvaikutuksia yksinomaan siitä syystä, että osa edellä mainituista seikoista ei sisälly kyseiseen allekirjoitettuun asiakirjaan, siinäkään tapauksessa, että nämä seikat (tai osa niistä) sisältyvät erilliseen asiakirjaan (esim. asiakirja, joka sisältää luotonantajan laatimat 'yleiset sopimusehdot', 'luottoehdot', 'luettelon kuluista' tai 'maksueräsuunnitelman'), vaikka i) itse kirjallisessa sopimuksessa viitataan tällaiseen asiakirjaan, ii) kansallisessa oikeudessa tällaisen asiakirjan sisällyttämiselle osaksi sopimusta säädettyt ehdot täyttyvät, ja iii) tällä tavoin neuvoteltu kulutusluottosopimus täyttää kokonaisuutena edellytykset, joiden mukaan sopimukset on laadittava 'muulla pysyvällä tavalla' direktiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti?
- 3) Onko [direktiivin 2008/48] 10 artiklan 2 kohdan h alakohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä edellytetyt tiedot (erityisesti 'maksuvälit')
- on täsmennettävä nimenomaisesti sopimuksen sopimusehdoissa (lähtökohtaisesti siten, että mainitaan täsmälliset yksittäisten maksuerien eräpäivät (päivä, kuukausi, vuosi)) vai
 - riittääkö, että sopimuksessa viitataan yleisellä tasolla objektiivisesti yksilöitävissä oleviin osatekijöihin, joista on mahdollista johtaa tällaiset tiedot (esim. lausekkeella 'kuukausittaiset maksuerät erääntyvät jokaisen kalenterikuukauden 15. päivään mennessä', 'ensimmäinen maksuerä erääntyy kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta ja kaikki muut maksuerät aina kuukauden kuluessa edellisen erän erääntymisestä' tai muilla vastaavilla sanamuodoilla)?
- 4) Jos kolmannen kysymyksen toisessa luetelmakohdassa ehdotettu tulkinta on oikein, onko [direktiivin 2008/48] 10 artiklan 2 kohdan h alakohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä edellytetty tieto (erityisesti 'maksuvälit') voi sisältyä myös erilliseen asiakirjaan, johon viitataan sopimuksessa, joka täyttää (direktiivin 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna) kirjallista muotoa koskevan vaatimuksen, mutta että sen ei välttämättä tarvitse sellaisenaan täyttää tätä vaatimusta (eli sopimuspuolten ei lähtökohtaisesti ole välttämättä tarvinnut allekirjoittaa sitä; kyseessä voi esim. olla asiakirja, joka sisältää luotonantajan laatimat 'yleiset sopimusehdot', 'luottoehdot', 'luettelon kuluista' tai 'maksueräsuunnitelman')?
- 5) Onko [direktiivin 2008/48] 10 artiklan 2 kohdan i alakohtaa, luettuna yhdessä h alakohdan kanssa, tulkittava siten, että
- määräaikaaisessa luottosopimuksessa, jonka pääomaa maksetaan takaisin/lyhennetään suorittamalla yksittäisiä maksueriä, ei tarvitse välttämättä olla sopimuksentekohetkellä määriteltynä täsmällisesti jokaisen yksittäisen maksuerän osaa, joka on tarkoitettu lainatun pääoman takaisinmaksuun, ja osaa, joka on tarkoitettu tavanomaisten korkojen ja kulujen maksuun (eli yksityiskohtaisen maksuerä/lyhennyssuunnitelman ei tarvitse välttämättä olla sopimuksen erottamaton osa), vaan nämä tiedot voivat sisältyä maksuerä/lyhennyssuunnitelmaan, jonka velkoja esittää velalliselle tämän pyynnöstä, vai siten, että
 - 10 artiklan 2 kohdan h alakohdassa taataan velalliselle täydentävä oikeus pyytää lyhennystaulukon muodossa esitettävä tiliote luottosopimuksen voimassaolon aikana tietyltä täsmällisesti yksilöidyltä päivältä, mutta tämä oikeus ei vapauta sopimuspuolia veloitteesta sisällyttää jo itse sopimukseen (sopimuksen perusteella sen keston ajalta maksettavien) ohjelmoitujen yksittäisten maksuerien erittely lyhennyksiin sekä korkoihin ja kuluihin yksilöllisesti kyseisen nimenomaisen sopimuksen osalta?
- 6) Jos viidennen kysymyksen ensimmäisen luetelmakohdan mukainen tulkinta on oikea, kuuluuko tämä kysymys [direktiivillä 2008/48] tavoitellun täydellisen yhdenmukaistamisen soveltamisalaan, jolloin jäsenvaltio ei kyseisen direktiivin 22 artiklan 1 kohdan nojalla voi vaatia, että

luottosopimuksessa määritetään täsmällisesti jokaisen yksittäisen maksuerän osa, joka on tarkoitettu pääoman lyhentämiseen, ja osa, joka on tarkoitettu tavanomaisten korkojen ja kulujen maksuun (eli vaatia, että yksityiskohtainen lyhennyseräsuunnitelma on erottamaton osa sopimusta)?

- 7) Onko [direktiivin 2008/48] 1 artiklan säännöksiä, joiden mukaan direktiivillä pyritään yhdenmukaistamaan kyseinen ala täydellisesti, tai direktiivin 23 artiklan säännöksiä, joiden mukaan seuraamusten on oltava oikeasuhteisia, tulkittava siten, että kansallinen oikeussääntö on niiden vastainen, kun sen mukaan se, että luottosopimuksesta puuttuu suurin osa [direktiivin 2008/48] 10 artiklan 2 kohdassa edellytetyistä tiedoista, merkitsee sitä, että myönnetyn luoton katsotaan olevan koroton ja kuluton, jolloin velallinen on velvollinen maksamaan velkojalle takaisin ainoastaan sopimuksen perusteella saamansa pääoman?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen ja toinen kysymys

- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä, pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2008/48 10 artiklan 1 ja 2 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 3 artiklan m alakohdan kanssa, tulkittava siten, että ensinnäkin kaikkien mainitun direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen luottosopimuksen osatekijöiden on sisällyttävä yhteen asiakirjaan, toiseksi paperille laaditun luottosopimuksen täytyy olla sopimusosapuolten allekirjoittama ja kolmanneksi allekirjoitusedellytystä sovelletaan kaikkiin tällaisen sopimuksen osatekijöihin.
- 29 Tässä yhteydessä on ensinnäkin muistutettava, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan luottosopimukset on laadittava paperille tai muulle pysyvälle välineelle.
- 30 Mainitussa direktiivissä ei kuitenkaan ilmaista mitenkään, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettujen luottosopimukset olisi laadittava yhdelle asiakirjalle.
- 31 Kuten direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdasta, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin johdanto-osan 31 perustelukappaleen kanssa, ilmenee, velvollisuus mainita paperille tai muulle pysyvälle välineelle laaditussa luottosopimuksessa selkeästi ja tiiviisti kyseisessä säännöksessä tarkoitettujen seikat on tarpeen, jotta kuluttaja voisi tuntea oikeutensa ja velvollisuutensa.
- 32 Kyseisellä vaatimuksella pyritään osaltaan saavuttamaan direktiivin 2008/48 tavoite eli kulutusluottojen osalta säätäminen täydellisestä ja pakottavasta yhdenmukaistamisesta tietyillä keskeisillä aloilla, ja tällaisen yhdenmukaistamisen katsotaan olevan tarpeen, jotta varmistetaan, että Euroopan unionin kaikki kuluttajat voivat käyttää hyväkseen etujensa korkeatasoisista ja yhtäläistä suojaa, ja jotta voidaan helpottaa kulutusluottoja koskevien toimivien sisämarkkinoiden syntymistä (ks. vastaavasti tuomio 21.4.2016, Radlinger ja Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, 61 kohta).
- 33 Vaikka kyseinen tavoite ei edellytä, että kaikkien direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen seikkojen pitäisi välttämättä sisältyä yhteen asiakirjaan, on kuitenkin huomautettava, että kun otetaan huomioon kyseisen artiklan 1 kohta, kaikki 2 kohdassa luetellut seikat on ilmaistava paperilla tai muulla pysyvällä välineellä ja ne kuuluvat kiinteästi luottosopimukseen.

- 34 Koska direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen seikat on mainittava selkeästi ja tiiviisti, on julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa esittämällä tavalla tarpeen, että luottosopimus sisältää selvän ja täsmällisen viittauksen muihin kyseiset seikat sisältäviin paperisiin tai muuten pysyviin välineisiin, jotka tosiasiallisesti toimitetaan kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä, jolloin kuluttaja voi todella tutustua kaikkiin oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa.
- 35 Unionin tuomioistuin on näet muun muassa direktiivin 2008/48 3 artiklan m alakohtaan sisältyvään ilmaisun ”pysyvä väline” määritelmään viitaten todennut, että tällaisella välineellä on taattava se, että kuluttaja saa samalla tavoin kuin paperin välityksellä haltuunsa kyseiset tiedot, jotta hän voi tarvittaessa vedota oikeuksiinsa. Tältä osin kuluttajalle on merkitystä mahdollisuudella tallentaa hänelle henkilökohtaisesti osoitetut tiedot, takeilla niiden sisällön muuttumattomuudesta sekä mahdollisuudella tutustua niihin asianmukaisen ajan ja toisintaa ne muuttumattomina (ks. vastaavasti kuluttajansuojasta etäsopimuksessa 20.5.1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY (EYVL 1997, L 144 s. 19) osalta tuomio 5.7.2012, Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, 42–44 kohta).
- 36 Toiseksi on mainittava siitä, onko sopimuspuolten allekirjoitettava paperille laadittu luottosopimus kyseisen jäsenvaltion oikeudessa säädettyjen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa ei viitata kansalliseen oikeuteen ja että kyseisessä säännöksessä tarkoitetuilla paperin tai pysyvän välineen käsitteillä on näin ollen itsenäinen merkitys. Niiden tulkintaa ei voida ratkaista muotoa, jonka mukaisesti luottosopimukset on laadittava, koskevien kansallisten säännösten perusteella.
- 37 Vaikka kyseisessä direktiivissä ei määritellä paperin käsitettä, sen 3 artiklan m alakohdan mukaan ”pysyvällä välineellä” tarkoitetaan ”välinettä, jonka avulla kuluttaja voi tallentaa hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja siten, että tiedot ovat helposti saatavilla myöhempää käyttöä varten tietojen käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen ajan, ja joka mahdollistaa tallennettujen tietojen tulostamisen [oikeammin: toisintamisen] muuttumattomina”.
- 38 Direktiivin 2008/48 10 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, että paperin käsitteellä viitataan tapaan, jolla luottosopimus laaditaan, vaatimatta tällaisen asiakirjan allekirjoittamista. Niinpä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tahtoo tarkemmin tietää, onko kyseinen direktiivi esteenä sille, että jäsenvaltio säätää tällaisesta vaatimuksesta kansallisessa lainsäädännössään.
- 39 Tässä yhteydessä on muistutettava, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan kyseinen artikla ei vaikuta sellaisiin kansallisiin sääntöihin, jotka koskevat luottosopimusten tekemisen pätevyyttä ja jotka ovat unionin oikeuden mukaisia.
- 40 Pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä sopimuksen pätevyydelle asetettu edellytys – sellaisena kuin se ilmenee muun muassa edellä 26 kohdasta –, jonka mukaan sopimuspuolten on allekirjoitettava paperille laadittu luottosopimus, perustuu mainitussa direktiivin 2008/48 säännöksessä tarkoitettuun luottosopimuksen tekemisen pätevyyttä koskevaan kansalliseen sääntöön.
- 41 Direktiivi 2008/48, jolla pyritään kulutusluottojen osalta säätämään täydellisestä ja pakottavasta yhdenmukaistamisesta tietyillä keskeisillä aloilla, minkä katsotaan olevan tarpeen, jotta varmistetaan, että Euroopan unionin kaikki kuluttajat voivat käyttää hyväkseen etujensa korkeatasoisista ja yhtäläistä suojaa, ja jotta voidaan helpottaa kulutusluottoja koskevien toimivien sisämarkkinoiden syntymistä (ks. vastaavasti tuomio 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, 42 kohta; tuomio 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, 21 kohta ja tuomio 21.4.2016, Radlinger ja Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, 61 kohta) tai unionin oikeus yleisesti ei ole esteenä tällaiselle edellytykselle.

- 42 Kolmanneksi on huomautettava siitä, voidaanko tällaista kansalliseen lainsäädäntöön perustuvaa allekirjoitusedellytystä soveltaa tällaisten sopimusten kaikkiin osatekijöihin, että direktiivin 2008/48 3 artiklan c alakohdassa tarkoitettua ”luottosopimuksessa”, joka laaditaan kyseisen direktiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti paperille tai muulle pysyvälle välineelle, on mainittava selkeästi ja täsmällisesti mainitun direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut seikat.
- 43 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 35 kohdassa, kaikkien kyseisten seikkojen on näin ollen sisällyttävä tällaiseen sopimukseen.
- 44 Tässä tilanteessa on katsottava, että jos jäsenvaltio säättää kansallisessa lainsäädännössään, että allekirjoitusedellytystä sovelletaan kaikkiin kyseisen sopimuksen osatekijöihin – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava –, direktiivi 2008/48 tai unionin oikeus yleisesti ei ole esteenä tällaiselle edellytykselle.
- 45 Ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on kaiken edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 1 ja 2 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 3 artiklan m alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että
- luottosopimusta ei tarvitse välttämättä laatia yhdelle asiakirjalle mutta kaikki mainitun direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut seikat on ilmaistava paperilla tai muulla pysyvällä välineellä
 - se ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio säättää kansallisessa lainsäädännössään yhtäältä, että osapuolten on allekirjoitettava direktiivin 2008/48 soveltamisalaan kuuluva ja paperille laadittu luottosopimus, ja toisaalta, että kyseistä allekirjoitusedellytystä sovelletaan kaikkiin kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin kyseisen sopimuksen osatekijöihin.

Kolmas ja neljäs kysymys

- 46 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella ja neljännellä kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä, pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h alakohtaa tulkittava siten, että luottosopimuksessa on ilmoitettava kaikki kuluttajan suoritettavaksi tulevat maksut täsmällisine ajankohoineen, vai riittääkö tältä osin, että sopimukseen sisältyy yleinen viittaus, jonka perusteella maksusuoritusten ajankohdat voidaan yksilöidä.
- 47 Tässä yhteydessä on muistutettava, että kyseisen säännöksen mukaan luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti kuluttajan suoritettaviksi tulevien maksujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit sekä tarvittaessa järjestys, jonka mukaisesti maksut osoitetaan eri saatavien lyhentämiseksi silloin, kun saatavista peritään erisuuruisia lainakorkoja.
- 48 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 55 kohdassa, mainitulla säännöksellä pyritään takaamaan se, että kuluttaja tietää, milloin kukin maksuerä erääntyy.
- 49 Näin ollen on katsottava, että tavoite on saavutettu, jos kuluttaja voi kyseisen sopimuksen ehtojen perusteella vaikeuksitta ja varmuudella yksilöidä kyseisten maksusuoritusten eräpäivät.
- 50 Tässä tilanteessa kolmanteen ja neljanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h alakohtaa on tulkittava siten, ettei luottosopimuksessa tarvitse välttämättä ilmoittaa kaikkia kuluttajan suoritettavaksi tulevia maksuja täsmällisine maksuajankohoineen, jos kuluttaja voi kyseisen sopimuksen ehtojen perusteella vaikeuksitta ja varmuudella yksilöidä kyseisten maksusuoritusten ajankohdat.

Viides ja kuudes kysymys

- 51 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee viidennellä ja kuudennella kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä, pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h ja i alakohtaa tulkittava siten, että määräaikaisessa luottosopimuksessa, jonka mukaan pääomaa lyhennetään peräkkäisiä maksueriä suorittamalla, on täsmennettävä lyhennystaulukon muodossa, mikä osa kustakin maksuerästä ohjataan pääoman takaisinmaksuun, ja jos tähän kysymykseen vastataan kieltävästi, ovatko kyseiset säännökset esteenä sille, että jäsenvaltio säätää tällaisesta velvollisuudesta kansallisessa lainsäädännössään, kun otetaan huomioon saman direktiivin 22 artiklan 1 kohta.
- 52 Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on huomautettava, että – kuten edellä 47 kohdassa on jo muistutettu – kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdan h alakohdassa säädetään, että luottosopimuksessa on mainittava ainoastaan kuluttajan suoritettaviksi tulevien maksujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit sekä tarvittaessa järjestys, jonka mukaisesti maksut osoitetaan eri saatavien lyhentämiseksi silloin, kun saatavista peritään erisuuruisia lainakorkoja.
- 53 Mainitun direktiivin 10 artiklan 2 kohdan i alakohdasta ja 3 kohdasta ilmenee, että luotonantajalla on ainoastaan kuluttajan pyynnöstä velvollisuus toimittaa tälle luottosopimuksen koko kestoaikana maksutta lyhennystaulukon muodossa esitettävä tiliote.
- 54 Kun otetaan huomioon kyseisten säännösten selkeä sanamuoto, on todettava, ettei direktiivissä 2008/48 säädetä velvollisuudesta sisällyttää luottosopimukseen tällaista otetta lyhennystaulukon muodossa.
- 55 Jäsenvaltioiden oikeudesta säätää tällaisesta velvollisuudesta kansallisessa lainsäädännössään on korostettava, että jäsenvaltiot eivät voi direktiivin 2008/48 soveltamisalaan kuuluvien sopimusten osalta asettaa sopimuspuolille sellaisia velvollisuuksia, joista ei ole säädetty kyseisessä direktiivissä, kun direktiivi sisältää alaa, johon kyseiset velvollisuudet liittyvät, koskevat yhdenmukaistetut säännökset (ks. analogisesti tuomio 12.7.2012, SC Volksbank România, C-602/10, EU:C:2012:443, 63 ja 64 kohta).
- 56 On korostettava, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdalla toteutetaan tällainen yhdenmukaistaminen niiden seikkojen osalta, jotka on sisällytettävä luottosopimukseen.
- 57 On totta, että kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdan u alakohdan mukaan luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti mahdolliset muut sopimusehdot. Kyseisellä säännöksellä pyritään kuitenkin säätämään velvollisuudesta sisällyttää paperille tai muulle pysyväälle välineelle laadittuun sopimukseen kaikki sopimusehdot, joista luottoa koskevassa osapuolten sopimussuhteessa on sovittu.
- 58 Mainittua säännöstä ei voida kuitenkaan tulkita siten, että siinä annettaisiin jäsenvaltioille oikeus säätää kansallisessa lainsäädännössään velvollisuudesta sisällyttää luottosopimukseen jotakin muuta kuin mainitun direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa luetellut seikat.
- 59 Niinpä viidenteen ja kuudenteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h ja i alakohtaa on tulkittava siten, että määräaikaisessa luottosopimuksessa, jonka mukaan pääomaa lyhennetään peräkkäisiä maksueriä suorittamalla, ei tarvitse lyhennystaulukon muodossa täsmentää, mikä osa kustakin maksuerästä ohjataan pääoman takaisinmaksuun. Kyseiset säännökset, luettuna yhdessä saman direktiivin 22 artiklan 1 kohdan kanssa, ovat esteenä sille, että jäsenvaltio säätää tällaisesta velvollisuudesta kansallisessa lainsäädännössään.

Seitsemäs kysymys

- 60 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee seitsemännellä kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2008/48 23 artiklaa tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että jäsenvaltio säätää kansallisessa lainsäädännössään, että luottosopimuksen, jossa ei mainita kaikkia kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa edellytetyistä seikoista, katsotaan olevan koroton ja kuluton.
- 61 Tässä yhteydessä on aluksi muistutettava, että direktiivin 2008/48 23 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on annettava säännökset kyseisen direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ne pannaan täytäntöön.
- 62 Mainitun direktiivin johdanto-osan 47 perustelukappaleesta ilmenee kuitenkin, että vaikka mainituista seuraamuksista päättäminen on jätetty jäsenvaltioiden harkintaan, seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia (ks. vastaavasti tuomio 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, 43 kohta).
- 63 Unionin tuomioistuin on jo todennut, että seuraamusten on ankaruudeltaan vastattava niillä rangaistavien loukkausten vakavuutta ja niillä on erityisesti varmistettava todellinen varoittava vaikutus yleistä suhteellisuusperiaatetta kuitenkin noudattaen (ks. tuomio 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 64 Tässä yhteydessä on mainittava unionin tuomioistuimen arvioineen tällaisten jäsenvaltioiden säätämille seuraamuksille asetettujen rajojen noudattamista jo 27.3.2014 antamassaan tuomiossa LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190), jossa oli kyse luotonantajan koronsaantioikeuden lakkaamisesta lähtökohtaisesti kokonaan siinä tapauksessa, että direktiivin 2008/48 8 artiklassa säädettyä sopimuksen tekemistä edeltävään aikaan sijoittuvaa velvollisuutta tarkistaa kuluttajan luottokelpoisuus ei noudateta.
- 65 Kun otetaan huomioon luotonottajan luottokelpoisuuden tarkistamista koskevaan luotonantajan velvollisuuteen erottamattomasti liittyvän kuluttajansuojatavoitteen merkitys, unionin tuomioistuin on todennut, että jos korkojen menettämistä koskeva seuraamus lievenee tai jopa mitätöityy, tästä seuraa väistämättä, että seuraamus ei ole todella varoittava (ks. vastaavasti tuomio 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, 52 ja 53 kohta).
- 66 Unionin tuomioistuin on myös todennut siitä, ettei luottosopimuksessa mainita tiettyjä takaisinmaksuehtoja ja luottoon liittyviä kuluja koskevia tietoja, että kun otetaan huomioon kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48), sellaisena kuin se on muutettuna 16.2.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/7/EY (EYVL 1998, L 101, s. 17) (jäljempänä direktiivi 87/102), kuluttajansuojatavoite, kyseisen direktiivin 4 artiklassa, sellaisena kuin se oli muutettuna, edellytettiin kuluttajien suojaamiseksi kohtuuttomilta luottoehdoilta ja sen mahdollistamiseksi, että he ovat täysin tietoisia hyväksymänsä sopimuksen tulevan täytäntöönpanon ehdoista, että luotonottajan on saatava sopimuksen tekemisen yhteydessä tietoonsa kaikki seikat, joilla saattaa olla vaikutusta hänen sitoumuksensa ulottuvuuteen (ks. tuomio 9.7.2015, Bucura, C-348/14, ei julkaistu, EU:C:2015:447, 57 kohta).
- 67 Todellisen vuosikoron mainitsemista luottosopimuksessa on pidetty direktiivin 87/102 asiayhteydessä oleellisen tärkeänä erityisesti siitä syystä, että kuluttajalla on sen ansiosta mahdollisuus arvioida sitoumuksensa ulottuvuutta (ks. vastaavasti määräys 16.11.2010, Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, 70 ja 71 kohta).

- 68 Direktiiviä 87/102 on tulkittu siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan kyseisen direktiivin 4 artikla osaksi kansallista oikeusjärjestystä ja joissa säädetään, että siitä, että todellista vuosikorkoa ei ole mainittu kulutusluottosopimuksessa, seuraa, että myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana (ks. vastaavasti määräys 16.11.2010, Pohotovost, C-76/10, EU:C:2010:685, 76 kohta).
- 69 Edellä 63–68 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa voidaan todeta, että siitä, että luotonantaja laiminlyö direktiivin 2008/48 asiayhteydessä oleellisen tärkeänä pidetyn velvollisuuden, voi kansallisen lainsäädännön mukaan seurata se, että luotonantajan oikeus saada maksu koroista ja kuluista lakkaa.
- 70 Oleellisen tärkeänä voidaan pitää velvollisuutta mainita luottosopimuksessa muun muassa direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan g alakohdassa tarkoitetun todellisen vuosikoron, kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdan h alakohdassa tarkoitettujen maksujen lukumäärän ja maksuvälin sekä tilanteen mukaan direktiivin 10 artiklan 2 kohdan n ja o alakohdassa tarkoitettujen notaarimaksujen sekä vaadittavien vakuuksien ja vakuutusten kaltaiset seikat.
- 71 Koska kyseisten seikkojen jättäminen mainitsematta luottosopimuksessa voi vaarantaa kuluttajan mahdollisuuden arvioida sitoumuksensa ulottuvuutta, kansallisessa lainsäädännössä säädettyä seuraamusta, jonka mukaan luotonantaja menettää oikeutensa saada maksu koroista ja kuluista, on pidettävä direktiivin 2008/48 23 artiklassa ja edellä 63 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla oikeasuhteisena.
- 72 Oikeasuhteisena ei kuitenkaan voitaisi pitää sitä, että tällaista seuraamusta, jolla on vakavia vaikutuksia luotonantajaan, sovellettaisiin kyseisen kansallisen lainsäädännön perusteella silloin, jos sopimuksessa ei mainita sellaista direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua seikkaa, joka ei vaikuta kuluttajan edellytyksiin arvioida sitoumuksensa ulottuvuutta, kuten muun muassa kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdan v alakohdassa tarkoitettu toimivaltaisen valvontaviranomaisen nimi ja osoite.
- 73 Tässä tilanteessa seitsemänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2008/48 23 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että jäsenvaltio säätää kansallisessa lainsäädännössään, että luottosopimuksen, jossa ei mainita kaikkia kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa edellytetyistä seikoista, katsotaan olevan koroton ja kuluton, jos kyse on seikasta, jonka puuttuminen voi vaikuttaa kuluttajan mahdollisuuteen arvioida sitoumuksensa ulottuvuutta.

Oikeudenkäyntikulut

- 74 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 1 ja 2 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 3 artiklan m alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että**
 - **luottosopimusta ei tarvitse välttämättä laatia yhdelle asiakirjalle mutta kaikki mainitun direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut seikat on ilmaistava paperilla tai muulla pysyvällä välineellä**

- se ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio säätää kansallisessa lainsäädännössään yhtäältä, että osapuolten on allekirjoitettava direktiivin 2008/48 soveltamisalaan kuuluva ja paperille laadittu luottosopimus, ja toisaalta, että kyseistä allekirjoitusedellytystä sovelletaan kaikkiin kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin kyseisen sopimuksen osatekijöihin.
- 2) Direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h alakohtaa on tulkittava siten, ettei luottosopimuksessa tarvitse välttämättä ilmoittaa kaikkia kuluttajan suoritettavaksi tulevia maksuja täsmällisine maksuajankohtineen, jos kuluttaja voi kyseisen sopimuksen ehtojen perusteella vaikeuksitta ja varmuudella yksilöidä kyseisten maksusuoritusten ajankohdat.
 - 3) Direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan h ja i alakohtaa on tulkittava siten, että määräaikaisessa luottosopimuksessa, jonka mukaan pääomaa lyhennetään peräkkäisiä maksueriä suorittamalla, ei tarvitse lyhennystaulukon muodossa täsmentää, mikä osa kustakin maksuerästä ohjataan pääoman takaisinmaksuun. Kyseiset säännökset, luettuna yhdessä saman direktiivin 22 artiklan 1 kohdan kanssa, ovat esteenä sille, että jäsenvaltio säätää tällaisesta velvollisuudesta kansallisessa lainsäädännössään.
 - 4) Direktiivin 2008/48 23 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että jäsenvaltio säätää kansallisessa lainsäädännössään, että luottosopimuksen, jossa ei mainita kaikkia kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa edellytetyistä seikoista, katsotaan olevan koroton ja kuluton, jos kyse on seikasta, jonka puuttuminen voi vaikuttaa kuluttajan mahdollisuuden arvioida sitoumuksensa ulottuvuutta.

Allekirjoitukset